

*Ибирайым кызы Айжан,
педагогика илимдеринин кандидаты,
Кыргыз билим берүү академиясы,
ага илимий кызматкер,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары*

МЕКТЕПТЕ ЭЛЕКТРОНДУК ОКУТУУ МЕТОДДОРУНУН КЛАССИФИКАЦИЯСЫ

*Ибирайым кызы Айжан,
кандидат педагогических наук,
старший научный сотрудник,
Кыргызская академия образования,
Кыргызская Республика, город Бишкек*

КЛАССИФИКАЦИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛЕ

*Ibraiyim kyzy Aijan,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Researcher,
Kyrgyz Academy of Education,
Kyrgyz Republic, Bishkek city*

CLASSIFICATION OF ELECTRONIC LEARNING METHODS IN SCHOOL

Аннотация: Макалада мектептеги электрондук окутуу (ЭО) методдорунун классификациялары каралат. Автор алгач изилдөөлөргө кайрылып, андан соң электрондук окутуунун методикасы өзгөчө аныкталышы керектигине токтолгон. Электрондук окутуунун методикасы – бул заманбап методдордун, коммуникациялык технологиялардын каражаттарын жана мугалимдин заманбап ишмердүүлүгүн камтыган компоненттердин байланышы. Негизги мектептеги электрондук окутуунун методикасынын компоненттери: электрондук окутуунун максаты; электрондук окутуунун мазмуну; электрондук окутуу процесси; электрондук окутуудагы жекече мотивация; электрондук окутуунун коммуникациялык каражаттары; мугалимдин

оперативдик ишмердүүлүгү; электрондук окутуудагы баалоо. Бул компоненттердин маани, мазмуну макалада кеңири ачылып жазылат. Методиканын жогорудагыдай компоненттеринин аткарылышы электрондук окутууну толук кандуу ишке ашыраарын көрсөтөт. Жыйынтыгында ЭО методдорунун классификацияларын сунуштайт.

Аннотация: В статье рассматриваются классификации электронных методов обучения в школе. Автор сначала обратился к исследованиям, а затем определил методы электронного обучения. А также отмечает, что метод электронного обучения – это сочетание современных методов, средств коммуникационных технологий и современной деятельности педагога. Компоненты метода электронного

обучения в основной школе: цель электронного обучения, содержание электронного обучения, электронный процесс обучения, индивидуальная мотивация в электронном обучении, коммуникационные средства электронного обучения, оперативная деятельность преподавателя и оценивание в электронном обучении. Раскрыты смысл и внутреннее содержание этих компонентов. Делается вывод, что реализация вышеперечисленных компонентов методики позволит полностью реализовать электронное обучение. В результате предлагаются классификации методов ЭО в школе.

Annotation: The article discusses the classification of electronic teaching methods in school. The e-learning method is a combination of modern methods, communication technologies and modern teacher activities, she notes. Components of the e-learning method in basic school: the purpose of e-learning; contents of e-learning; electronic learning process; individual motivation in e-learning; communication tools for e-learning; operational activities of the teacher; and assessment in e-learning. The meaning and internal content of these components are revealed. It is concluded that the implementation of the above components of the methodology will make it possible to fully implement e-learning. As a result, classifications of e-learning methods in schools are proposed.

Түйүндүү сөздөр: негизги мектеп, электрондук окутуу, электрондук окутуу методикасы, методдор, окутуу компоненттери, мугалимдин даярдыгы.

Ключевые слова: основная школа, электронное обучение, методика электронного обучения, методы, компоненты обучения, подготовка учителей.

Key words: basic school, e-learning, e-learning methodology, methods, learning components, teacher training.

Киришүү. Википедияда методика – белгилүү бир даяр «рецепт», алгоритм, кандайдыр бир максаттуу иш-аракеттерди жасоо процедурасы катары аныкталат [15]. Бул аныктама жалпы жана бардык аракет-

терге тиешелүү. Ал эми окутууга келсек, мында методика жеке билим берүү процессинде педагогикалык ишмердүүлүктүн конкреттүү методдорун, ыкмаларын жана жөндөмдөрүн баяндоо катары мүнөздөлөт [10, 76-б.]. Педагогикада методиканы туура иштеп чыгуу менен, т.а. максатты туура коюу менен ага ылайык тандалып алынган окуу куралдары колдонулса, анда окутуунун натыйжасына жетүү кепилдигин алууга болот [10, 79-б.]. Демек, билим берүүдө методика – жеке билим берүү процесстериндеги педагогикалык иштин конкреттүү ыкмаларынын, жөндөмдөрүнүн, методдорунун сыпаттамасы [4], «Билим берүү ишмердүүлүгүнүн эрежелеринин жыйындысы» [12]. Методика – бул ыкмалардын, методдордун жана каражаттардын бирдиктүү системасы [14].

Бул аныктамалар электрондук окутуу методикасын аныктоого таяныч болуп берет. Бирок электрондук окутуу – бул окутуунун өзүнчө бир формасы болгондуктан анын өзгөчөлүү методикасын аныктоо зарылчылыгы келип чыгат. Себеби,

- биринчиден, электрондук окутуунун максаты салттуу окутуудан айырмалуу жана ага жараша милдеттери коюлат;

- экинчиден, электрондук окутуунун мазмуну салттуу окутуунун мазмунун эмес, бир нече аспектилүү материалдардын базасын камтыйт;

- үчүнчүдөн, электрондук окутууда ички мотивация жана өз алдынча окуу негизги мааниге ээ;

- төртүнчүдөн, электрондук окутууда информациялык-коммуникациялык каражаттарды, электрондук материалдарды жана интернет ресурстарын, платформаларын, сервистерин колдонуу менен предметтик компетенциялар калыптандырат.

Изилдөөнүн максаты. Негизги мектепте электрондук окутуу методикасын жана окутуу методдорунун классификацияларын аныктоо.

Изилдөөнүн методдору. Изилдөөлөргө анализ, системалык-структуралык, логикалык, моделдөө методдору колдонулду.

Негизги мазмуну. Электрондук окутуунун методикасы тууралуу айрым бир окумуштуулардын макалаларын анализдеп көргөндө бул эмгектерде кайра эле окутуунун заманбап методдору жана каражаттары каралат [1; 3; 5; 10; 11; 12; 13; 14].

Демек, электрондук окутуунун методикасы – бул заманбап методдордун, коммуникациялык технологиялардын каражаттарын жана мугалимдин заманбап ишмердүүлүгүн камтыган компоненттердин байланышы.

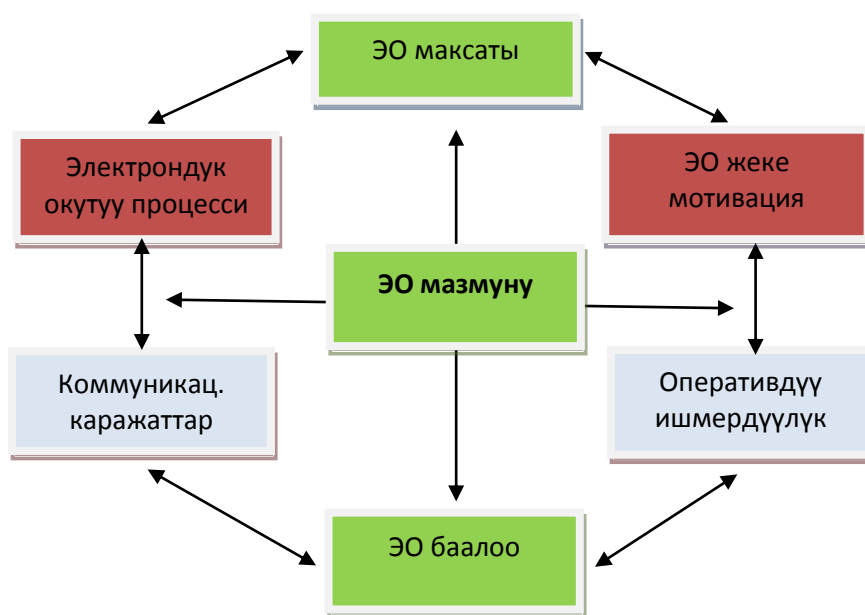
Электрондук окутуунун методикасын кароодо салттык окутуу процессинин компоненттерин эске алуу зарыл.

Белгилүү дидакттардын (В.И. Загвязинский, И.Я. Лернер, Ю.К.Бабанский, П.И. Пидкасистый, А.Н. Равская) окуу процессинин инвариантынын компоненттерин чечмелөө, талдоо ыкмалары [2; 3; 11] бизге электрондук окутуунун методикасынын компоненттери жөнүндө тыянак чыгарууга

мүмкүнчүлүк берди. Анда төрт компонент өзгөрүлбөйт: **максат коюу** (максаттар, окуу милдеттери), **жеке** (мугалим, окуучу), **мазмун** (билим берүүнүн мазмуну) жана **оперативдүү ишмердүүлүк** (методдор, формалар, окуу куралдары) [11].

Бул компоненттерди негиз кылып алуу менен мектепте электрондук окутуунун методикасынын төмөндөгүдөй компоненттеринин болушу шарт экени белгиленет (1-чийме). Негизги мектепте электрондук окутуунун методикасынын компоненттери:

- 1) Электрондук окутуунун максаты;
- 2) Электрондук окутуунун мазмуну;
- 3) Электрондук окутуу процесси;
- 4) Электрондук окутуудагы жекече мотивация;
- 5) Электрондук окутуунун коммуникациялык каражаттары;
- 6) Мугалимдин оперативдик ишмердүүлүгү;
- 7) Электрондук окутуудагы баалоо.

1-чийме. Мектепте электрондук окутуунун методикасы

Ар бир компонент төмөнкүчө чечмеленет.

1. Электрондук окутуунун максаты.

Электрондук окутуу – бул компетенттүүлүктөрдү калыптандыруу үчүн инновациялык-педагогикалык ыкмаларды, алдың-

кы коммуникациялык-технологияны, анын мүмкүнчүлүктөрүн жана электрондук окуу иштелмелерин пайдалануу менен уюштурулган окутуу формасы.

Мектепте электрондук окутуунун максаты – информациялык-коммуникация-

лык технолологиянын жана Интернеттин жардамы менен окуу предметтердин мазмунун окутуу.

Мугалимдин электрондук окутуу формасы аркылуу окуучулардын компетенцияларын калыптандыруу, инсандык өнүгүүсүн жогорулатуу жана алардын билим берүү программаларын өздөштүрүүсүн камсыздоо ж.б. ишмердүүлүктөрү жүрөт.

Кыргыз Республикасынын 2023-ж. «Билим берүү жөнүндөгү» мыйзамынын 21-беренесинин 7-8-9-пункттарында окутуу формасынын онлайн түрү так-даана келтирилген [9]. Ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 22.07.2022-ж. №393 токтому менен бекирилген КР мектептик жалпы билим берүүнүн мамлекеттик стандартында да жалпы билим берүүнү уюштуруу формасы электрондук окутуу формасына каршы келбеси белгиленет [8]. Демек, электрондук окутуу документтерин жөнгө салуу жана аны уюштуруу процессин жөнгө салуу аракеттери мыйзамга каршы келбейт.

Мугалим сабакта электрондук окуу ресурстарды, видеоконференция форматында өтүүчү электрондук сабактарды пайдаланат, о.э. окуучулардын өз алдынча иштөөсүн көзөмөлдөйт, социалдык тармактарда жана мессенджерлерде тематикалык топторду түзөт, оффлайн жолугушууларды, булуттук тиркемелерде кызматташууну, сынактарга, тесттерге, олимпиадаларга даярданууну, кошумча мини сабактар сыяктуу формаларды ж.б. колдонот.

2. Электрондук окутуунун мазмуну.

Электрондук окутуу салттуу окуудан айырмаланат, бул белгилүү бир көйгөйлөрдү жаратышы мүмкүн. Бирок аларды жеңүүгө болот. Анткени, электрондук окутуу көптөгөн мүмкүнчүлүктөрдү берери белгилүү: гаджеттерди билим алуу үчүн колдонгонду үйрөнүү, ийкемдүү болуу, өз билими үчүн жоопкерчиликти өз колуна алуу, жаңы стандарттарды өздөштүрүү – эң негизги маселе.

Окутуунун мазмунуна келгенде биз стандарт менен программанын мазмунуна кайрылбай коё албайбыз.

Жалпы билим берүүнүн стандартында окутуунун салттык формасы аркылуу минималдык мазмун окутулат жана анын сапатын камсыз кылууга басым жасалат. Ал эми электрондук окутуу формасынын мазмуну жана минималдык талабы мамлекеттик стандартта көрсөтүлбөйт. Ошол себептүү жалпы билим берүүдө электрондук окутууну уюштуруунун стандартын, программасын, программага ылайык электрондук окуу-методикалык комплекстерди (ЭОМК) түзүүнүн талаптарын жана кесипчиликти жогорулатуу программаларын иштеп чыгууну туура деп эсептейбиз. Ушул нормативдик документтерди жөнгө салуу менен электрондук окутуунун мазмунун жана сапатын талап кылууга болот.

3. Электрондук окутуу процесси.

Электрондук окутуу бир катар мүмкүнчүлүктөргө ээ кыларын белгилейбиз:

- Электрондук окутуу билим берүүнүн жаңы концепциясын жана окутуунун жаңы моделин камсыз кыла алат. Мындай концепциянын жана моделдин мазмуну ар бир окуучунун жекече мүмкүнчүлүктөрүнө, жекече практикалык ишмердүүлүктөрүнө, ошондой эле мазмунду активдүү өздөштүрүүгө басым коёт.

- Электрондук окутуу билим берүүнүн ачык түрүн сунуштай алат, буга кошумча билим берүүнүн үзгүлтүксүздүгүн камсыз кыла алат.

- Электрондук окутуу жашына, физикалык абалына, социалдык, улуттук, аймактык, географиялык өзгөчөлүктөргө карабастан, бардык катышууларды камсыз кылат.

- Электрондук окутуу билим берүү боюнча кетирилген чыгымдарды экономикалык жактан эффективдүү пайдаланууну камсыз кыла алат. Бул бир жагынан салттуу окутууга кеткен чыгымдардын азайышына алып келип, экинчи жагынан окуу материалдарын издөөгө, табууга, сатып алууга кеткен убакытты үнөмдөө мүмкүнчүлүгүн берет.

- Электрондук окутуу окуучуга өзүнүн жеке билим алуу траекториясын түзүп, билимин өзүнүн материалдык мүмкүнчүлүгүнө

гүнө жанаша өркүндөтүүгө шарт болуп берет.

- Электрондук окутуу окуучуларга билимдин тең укукта берилишин камсыздайт. Окутуунун сапатына жана окуу жайынын абалына карабастан, техникалык каражаты бар каалаган жерден окуу мүмкүнчүлүгү бар ж.б.у.с.

Демек, коомдук өнүгүүнү камсыздоо үчүн электрондук окутууну ишке ашыруу керек.

4. Электрондук окутуудагы жекече мотивация.

Мугалимдин окуучуларга обочолонуу сезимдерин жеңүүгө жардам берүүсү, баарлашуу үчүн блог же топтук чат түзүү жана аларды суроолорду берүүгө, бири-бирине жардам берүүгө же темаларды талкуулоого түрткү берүү. Онлайн чөйрөдө коомчулуктун сезимин жаратуу үчүн төмөнкү стратегиялар жардам берет:

- окуучулар менен ар кандай темада сүйлөшүүгө убакыт табуу;
- байланышты жекелештирүү. ар кимге аты менен кайрылуу жана жылуу, достук дикцияны калыптандыруу;
- апталык видеоконференцияларды уюштуруп туруу, анда окуучулар үй турмушунун жана иш-аракеттеринин аспектилерин бөлүшө алышат;
- жупта же топтордо иштөөнү камтыган тапшырмаларды түзүү;
- күн сайын онлайн окуу платформасына кыскача саламдашуу видеосун жарыялоо, анда күнүмдүк окуу максаттарды түшүндүрүү ж.б.

Окуучулар баарлашуунун ачык экенин көрүүсү кажет. Алар өздөрү жетүүгө боло турган конкреттүү жана түшүнүктүү максаттарды коюу зарыл. Мотивация катары мактоолорду жана сыйлыктарды колдонуу туура. Мисалы, онлайн режиминде окуусуна жооптуу мамиле кылган окуучуларды бөлүп көрсөтүү үчүн виртуалдык табло орнотуу же кызыктуу видеолорду, GIFтерди, сүрөттөрдү жана сүрөттөр аркылуу жекече оң пикирлерди жөнөтүү ж.б.у.с. Кээде мотивациялуу жана шыктанган окуучулар мугалимдин дилгирлигин көрбөсө, кызыгуусун жоготуп

коюшат, андыктан негизги милдет болуп предметке болгон ынтызарлыкты көрсөтүү болуп саналат.

5. Электрондук окутуунун коммуникациялык каражаттары.

ЭО системасы мугалимди бир эле убакта бир нече окуучулар менен тармак аркылуу окутууну карагандыктан, техникалык байланыштыруу маселесине алдын-ала катуу даярдыкта болбосо, окуу процессинде маселе жаралат.

Ошону менен бирге, компьютердик сабаттуулуктун төмөндүгү окуучуларга да, мугалимдерге да таасирин тийгизген олуттуу көйгөй болуп саналат. Көпчүлүгү дагы деле жеке компьютер менен, жок дегенде стандарттуу программалар менен иштөөнү билишпейт. Тажрыйбалуу мугалимдердин жана окуучулардын арасында да электрондук окутуу куралдары, мисалы, онлайн билим берүү платформалары, видеоконференция тутумдары жана баарлашууга, окуу материалдарын көрүү менен байланышкан ар кандай тиркемелерге түшүнүгү жок болушу мүмкүн. Технологиялык көндүмдөр аралыктан окутууну ийгиликтүү аяктоо үчүн зарыл.

Мугалимдер мындай учурларда: ар кандай компьютердик каражаттарды (компьютер, планшет, смартфон ж.б.) пайдаланууну үйрөнүп алуу, ЭОну уюштуруу үчүн алдын-ала даярдык көрүү, мисалы, видеосабактардын тиешелүү китепканасын түзүү, мындай билим берүү программасы формажордук жагдайларда гана эмес дайыма жеткиликтүү болушу керек. Системанын билим берүү платформаларындагы тапшырмаларды так көрсөтүү, онлайн сабактарды өткөрүү, активдүүлүктү белгилеп туруу. Жөнөкөй, ар тараптуу жардам берүүчү маалыматты камтыган атайын чат, форум, социалдык-медиа тобун же веб-баракчасын түзүү жана окуучулар техникалык көйгөйлөргө туш болгондо дароо кайрыла турган FAQ (Frequently Asked Question(s) – Частые Вопросы (Чаво) – кайталануучу суроолор) бөлүмүн түзүү. Техникалык маселелер боюнча жооптуу консультантты аныктап коюу, суроо-талаптар үчүн өзүнчө электрондук почтаны түзүү иштерин колго алуу.

6. Мугалимдин оперативдик ишмердүүлүгү.

Электрондук окутуунун алгылыктуулугу мугалимдин кесипкөйлүгүнөн көз каранды болот. Электрондук окутууда мугалим окуу материалдарын түзүү жана ыңгайлаштыруу, онлайн сабактарды өткөрүү, чаттар же форумдар аркылуу окуучуларга колдоо көрсөтүү жана алардын жетишкендиктерин баалоо аркылуу негизги ролду ойнойт. Ошондой эле окуучулардын өз алдынча иштөө көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берип, окуу процессине активдүү катышууга түрткү берет.

Электрондук окутууда мугалимге коюлган талап «маалымат менен иштей билүү жана коопсуздукту камсыздоо; электрондук билим берүү ресурстарын (окутуунун формасына карабастан – офлайн, онлайн) пайдалануу жана түзө билүү; санариптик чөйрөдөгү коммуникация жана кооперация; мультисабаттуулук жана медиасабаттуулук; сынчыл баалоочулук компетенциялардын болушу керектиги сыяктуу талаптар коюлушу толук мүмкүн» [7, 37-б.] жана анын ролу төмөнкүлөрдө:

- окуу материалдарын түзүү жана ылайыкташтыруу: окуучулардын билим берүү максаттарына жана муктаждыктарына жооп берген сабактарды, тапшырмаларды жана курстарды иштеп чыгуу;

- онлайн сабактарды жана тренингдерди өткөрүү: окуучуларга билимди жана көндүмдөрдү өткөрүп берүү үчүн виртуалдык сабактарды, лекцияларды, семинарларды жана вебинарларды уюштуруу жана өткөрүү;

- окуучуларды колдоо жана мотивациялоо: окуучуларга жеке жардам жана колдоо көрсөтүү, алардын окуу процессине активдүү катышуусун стимулдаштыруу жана окууга болгон мотивацияны өнүктүрүү;

- окуу процессин уюштуруу жана башкаруу: тапшырмалардын аткарылышын көзөмөлдөө, окуучулардын жетишкендиктерин баалоо, сабактын графигин башкаруу жана онлайн курстун алкагында убакытты натыйжалуу пайдаланууну камсыздоо ж.б.

Бул айтылгандар мугалимдин ЭОдо колдонулуучу методдоруна токтолуу зарылчылыгын белгилейт.

Педагогикада окутуунун методдорун классификациялоо жана системалаштыруу боюнча жалпы кабыл алынган мамиле дагы деле жок. Ошондуктан, изилдөөчүлөр бардык методдорду белгилүү бир системага алып келүүгө аракет кылышып, методдордун классификацияларын төмөнкүчө тандашкан [4, 14-б.]

• *Дидактикалык тапшырмаларды аткаруу боюнча:* билимди өздөштүрүү, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү өнүктүрүү, билимди колдонуу, чыгармачылык активдүүлүк, билим, билгичтик жана көндүмдөрдү бекемдөө жана текшерүү методдору (М.Данилов, Б.Есипов).

• *Маалымат берүү булагы боюнча:* методдор *вербалдык* (лекция, талкуу, окуу китеби менен иштөө), *визуалдык* (иллюстрациялар жана схемалар менен иштөө, видеороликтерди көрүү) жана *практикалык* (маселелерди чыгаруу, лабораториялык иштер, дидактикалык оюндар) болуп саналат (Е.Голант, М.Верзилин ж.б.).

• *Окуучулардын таанып-билүү ишаракетинин мүнөзү боюнча:* *информациялык-рецептивдик* метод (мугалим окуучуларга маалымат бергенде), *репродуктивдүү* (окуучу мугалимден үлгү алат), *проблеманы көрсөтүү* (мугалим маселени формулировкалап, логикалык жактан көрсөтөт, аны чечүүнүн кадамдарына багыт берет), *эвристикалык* (мугалим маселени жеке тапшырмаларга бөлөт, ал эми окуучулар аларды чечет) жана *изилдөө* (окуучулар өздөрү үчүн жаңы болгон маселелердин чечимдерин издешет) (И.Лернер, М.Скаткин).

• *Маалыматты берүү жана кабыл алуу логикасына ылайык:* *индуктивдүү* методдор (мугалим адегенде конкреттүү фактыларды айтып, андан соң жалпы жоболорду айтып жатканда же окуучулар жалпы формулага келүү үчүн маселелерди чечкенде) жана *дедуктивдүү* методдор (окуучулар абстракттуу түшүнүктөрдү чечмелешет же

жалпы мыйзамдарды кабыл алышат) (А.Алексюк).

Ю.К. Бабанский комплекстүү мамилеге ыктаган жана кандайдыр бир деңгээлде бардык башка классификацияларды бириктирген өзүнүн системасын сунуштаган. Ю.К. Бабанскийдин концепциясы боюнча окутуу ыкмалары үч чоң топко бөлүнөт:

1) *Окуу жана таанып-билүү иш-аракеттерин уюштуруу жана ишке ашыруу методдору* (сөздүк, визуалдык жана практикалык, индуктивдүү жана дедуктивдүү, репродуктивдүү жана проблемалык издөө, өз алдынча иштөө ыкмалары).

2) *Окуу-тааныштыруу ишмердигин стимулдаштыруу жана мотивациялоо методдору* (когнитивдик кызыгууну тартуу жана калыптандыруу ыкмалары, ошондой эле стимулдоо жана сөгүш ыкмалары - окуунун натыйжасы үчүн жоопкерчиликти өнүктүрүү үчүн).

3) *Окуу жана таанып-билүү ишинин натыйжалуулугун көзөмөлдөө жана өзүн-өзү көзөмөлдөө методдору* (оозеки жана жазуу жүзүндөгү контролдоо методдору, контролдук лабораториялык иштер, компьютердик тесттер) [2; 3].

Бул методдор бардык предметтерди окутуу үчүн жана окутуунун ар кандай формаларында (анын ичинде электрондук окутууда) колдонулаарын белгилей кетүү керек жана иш жүзүндө мугалим белгилүү бир предмет үчүн эң ылайыктуусун ала алат.

Учурда электрондук окутуу технологиясын жогорку окуу жайда ишке ашыруу үчүн заманбап методдор жана каражаттар колдонулат. Кесиптик билим берүү системасына электрондук окутууну киргизүүнүн методдорун жана каражаттарын изилдөөгө Т.Н. Каменева, Х. Каршиев, Н.И. Аминова, В.С.Пономарев, В.М. Богданов, А.В. Соловов, А.А. Меншикова, Л.С. Клентак сыяктуу окумуштуулар жана мугалимдер эмгектерин арнашкан [4, 14-б.].

Х. Каршиев жана Н.И. Аминова электрондук окутууну компьютерлер жана интерактивдүү тармактар менен иштөө катары аныктайт, ал эми компьютер сөзсүз түрдө негизги элемент же окуу материалын кам-

сыздоочу болууга тийиш эмес [4]. Алардын айтымында электрондук окутуу технологиясы – бул жаңы окуу материалды берүүдө электрондук окуу куралдары аркылуу жана заманбап методдор менен коштолуп, чечмеленип берилүүсү. Мисалы, сабакта компьютерлер, ноутбуктар, электрондук окуу доскалар, мультимедиялык технологиялар ж.б. каражаттарды пайдаланып, көйгөйлүү кырдаалдар заманбап методдорду колдонуу аркылуу чечмелениши керек.

7. Электрондук окутууну баалоо.

Электрондук окутууда баалоо болоорун эске алуу зарыл. Баалоо көпчүлүк ойлогондой «жандуу» болбойт деп түшүнбөө керек. Тескерисинче, баалоо объективдүү, так жана ар бир баланын аракетине жараша бааланат. Электрондук окутууда да салттуу окутуудагы баалоонун түрлөрүн пайдаланууну ылайыктуу деп эсептейбиз. Алар: **диагностикалык, формативдик** жана **суммативдик**. Бирок, электрондук окутууда баалоонун бул түрлөрүнө карата баалоо каражаттарын тандап алуу менен аларды пайдаланууга болот.

Корутунду. Демек, электрондук окутуу – окуу максаттарга ылайык келген методдорду колдонуу менен ишке ашырылат. Электрондук окутуу методдору окуучунун информациялык-коммуникациялык каражаттардын жардамы менен өзүнүн ишмердүүлүгүн өз алдынча башкарууну жана берилген милдеттерди ырааттуу түрдө туура аткаруу чечимине келүүсүн камсыздоого багытталат.

Биз электрондук окутууда колдонулуучу методдордун төмөнкүдөй классификацияларын сунуштайбыз:

1. *Мазмунду окутуу форматы боюнча методдор* (тексттик материалдар менен иштөө, аудио материалдар менен окутуу, видео материалдар менен окутуу, интерактивдүү билим берүүчү колдонмолор жана оюндар);

2. *Окуучулардын өз ара аракеттенүүсүн жандандыруу боюнча методдор* (синхрондук сабак, реалдуу убакыт аралыгында; асинхрондук сабак, окутуу ыңгайлуу убакта материалдарды өз алдынча үйрөнүү);

3. *Маалыматтарды автоматташтыруу даражасы боюнча методдор* (толук автоматташтырылган системалар, мисалы, тапшырмаларды автоматтык түрдө текшерүү менен онлайн кайтарым байланыштар, консультациялар; жарым автоматташтырылган системалар, мугалим реалдуу окуу процессин башкарат, бирок автоматташтырылган каражаттарды колдонот);

4. *ЭО интерактивдүүлүк деңгээлине жараша методдор* (пассивдүү үйрөнүү, окуу, видео көрүү; активдүү окутуу, талкууларга катышуу, тапшырмаларды аткаруу);

5. *Уюштуруу түзүмү боюнча методдор* (окуу платформаларындагы онлайн сабактар, окуулар, курстар; массалык ачык онлайн сабактар; ачык билим берүү ресурстарын колдонгон сабактар);

6. *Компетенттүүлүктөрдү калыптандыруу боюнча методдор* (кейстерди окутуу методу; электрондук долбоорлор методу; бизнес компьютердик оюн методу; программаланган тапшырмалар методу; талкуу методу; окуучулардын электрондук портфолио түзүү методу; электрондук тестирлөө методу);

7. *Электрондук окутуудагы баалоо методу* (электрондук сурамжылоо; текшерүү баракчалар; рефлексивдик карталар, портфолио түзүү; анкеталар; электрондук көзөмөлдөө ж.б.).

Жыйынтыктап келсек, электрондук окутуу методдорунун классификацияларынын такталышы менен ЭО методикасынын жогорудагыдай компоненттери толук ишке ашырылат.

Адабияттар:

1. Акбаров А.А. Традиционные и инновационные методы обучения: применение методов активного обучения в учебном процессе. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/traditsionnye-i-innovatsionnye-metody-obucheniya-primeneniye-metodov-aktivnogo-obucheniya-v-uchebnom-protseste> (Дата обращения: 18.04.2024.)
2. Бабанский Ю.К. Взаимосвязь закономерностей, принципов обучения и способов его оптимизации. Советская педагогика [Текст] / Ю.К. Бабанский. – М., 1982. – С. 33.
3. Бабанский Ю.К. Рациональная организация учебной деятельности [Текст] / Ю. К. Бабанский. – Москва: Знание, 1981. – 96 с.
4. Ваганова О.И. и др. Методы и средства электронного обучения. // Балтийский гуманитарный журнал. – 2020. – Т. 9, № 2 (31). – С. 13-16.
5. Ибирайым кызы А. Заманбап сабактагы электрондук окутуу [Текст] / А. Ибирайым кызы // Наука и новые технологии Кыргызстана. – Б., 2021. – №3. – С. 229-233.
6. Ибирайым кызы А. Мектепте информатиканы окутуунун технологиясын өркүндөтүү [Текст] / А. Ибирайым кызы // Вестник КГУ. Атайын чыг. – Б., 2015. – С. 41-47.
7. Ибирайым кызы А. Ачык электрондук окуу ресурстарды пайдалануу аркылуу предметтерди окутууну жакшыртуу [Текст] / А. Ибирайым кызы // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2022. – № 1 (56). – С. 36-48.
8. КР мектептик жалпы билим берүүнүн мамлекеттик стандарты. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 22-июлундагы №393 токтому. <https://kao.kg/wp-content/uploads/2022/08/Госстандарт-393-от-22-июля-2022-к.pdf>
9. Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндөгү» мыйзамы. <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ky-kg/1216?cl=ky-kg>
10. Онгарбаева А.Д. Методика подготовки будущих учителей информатики к созданию электронных образовательных ресурсов. [Текст]: автореф. дисс. ...канд. пед. наук: 13.00.02 / А.Д. Онгарбаева. – Бишкек, 2020. – 24 с.
11. Равская А.Н. Характеристика основных компонентов процесса обучения в вузе в аспекте формирования положительного отношения к профессиональной педаго-

- гической деятельности / А.Н. Равская. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2019. – № 22 (260). – С. 449-452. – URL: <https://moluch.ru/archive/260/59718/> (дата обращения: 11.03.2024).
12. Рудакова И.А. Актуальность исследования категории «Метод обучения». // Известия вузов. Северо-Кавказский регион. Технические науки. – 2004. – № 4. – С. 115-117.
13. Скаткин М.Н. Активизация познавательной деятельности учащихся в обучении [Текст] / М.Н. Скаткин. – М.: Педагогика, 1985. – 170 с.
14. Толстобок О.Н. Современные методы и технологии дистанционного обучения. Монография – М.: Мир науки, 2020. – Сетевое издание. Режим доступа: https://phsreda.com/ru/article/102910/discussion_platform (Дата обращения: 18.04.2024.)
15. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Методика>

Рецензиялаган:

*Токтомаматов А.Д.,
педагогика илимдеринин кандидаты*